

VÂRSTA VREDNICIEI MEMBRUL CORESPONDENT EREMIA ZOTA LA 80 DE ANI

Născut la 4 mai 1940, în comuna Șireuți, județul Hotin, România, azi în rn. Briceni.

Medic, domeniile de cercetare: morfologia aterosclerozei și reflectia angioimunologică.

Doctor habilitat în medicină (1988), profesor universitar (1990), membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei (1993).

Care e rostul omului pe pământ? O întrebare sacramentală la care au căutat și vor căuta răspuns sute de generații. Și-a pus ori nu această întrebare protagonistul schițelor de mai jos, nu putem spune. Ceea ce știm însă cu siguranță este că Eremia Zota a trudit cu o dăruire greu de evaluat la definirea și întregirea acestui rost.

În mediul științifico-medical Eremia Zota s-a impus printr-o capacitate de muncă fără preget, prin talentul de cercetător și explorator al unor metodologii noi în domeniul profesat. Dovadă sunt funcțiile administrative importante pe care le-a deținut, numeroasele titluri onorifice și distincții de stat de care s-a învrednicit.

De-a lungul anilor, mulți colegi de breaslă au ținut să-și expună opiniile, să analizeze activitatea științifică și practică și să-și exprime admirația față de personalitatea lui Eremia Zota. Cu prilejul jubileului său de 80 de ani, am luat drept reper articolele semnate de doi distinși savanți și reductabili administratori – ex-rectorii Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” academicienii Vasile Anestiade și Ion Ababii. Câteva fragmente din aceste articole reproducem în continuare

Eremia Zota s-a născut la 4 mai 1940, într-o localitate de pe malul Prutului, comuna Șireuți, județul Hotin, România, în familia lui Gherasim și Nadia Zota care s-a confruntat crâncen cu ororile celui de-al Doilea Război Mondial, Gherasim Zota fiind de două ori mobilizat de sovietici, în 1941 și în 1944. A avut norocul să se întoarcă nevătămat acasă și să lucreze în continuare cu osârdie glia, să crească și să educe doi feciori, practicând cu mult zel artizanatul, ca pe o în-

deletnicire complementară. Fire de artist s-a dovedit a fi și Eremia, care de la o vârstă fragedă se pasionase de arta fotografică, surprinzând momente inedite din natură și din viața cotidiană cu ajutorul aparatului de fotografiat.

A învățat în școala medie din Lipcani, în care și-au făcut studiile viitorul distins actor Victor Ciutac, viitorul mare poet Grigorie Vieru. Dorința de afirmare a tinerilor era enormă, mai ales că cele două cataclisme umanitare, războiul și foametea, rămăseseră de domeniul trecutului, iar viitorul li se arăta promițător.

Pe atunci, era o victorie și o onoare să treci concursul de admitere la Institutul de Stat de Medicină din Chișinău. Eremia Zota a dat, în 1957, lovitura de grație a vieții sale și a devenit student la Medicină. Descoperise o lume captivantă, zilnic audia prelegeri ale profesorilor cu renume, o parte dintre care sosiseră odinioară din Sankt Petersburg (pe atunci Leningrad).

Încă din studenție s-a implicat în activitatea de cercetare, activitate pe care o desfășoară peste 60 de ani. Prin ea și-a găsit vocația și inspirația, fiind încurajat de profesorul Vasile Anestiade, viitor academician și rector, care i-a rămas mentor pe viață. Cercetările lui Eremia Zota, centrate pe ateroscleroză și elasticitatea arterelor, finalizează cu teza de doctor în medicină pe care o susține la vârsta de doar 25 de ani.

Își continuă cercetările în domeniul modificărilor vasculare în ateroscleroză, afirmându-se, an de an, prin noi lucrări publicate (circa 240), ca autor a 9 invenții și 90 de brevete de invenții în domeniul de referință. Spre marele său noroc, a ajuns chiar din startul activității sale științifice, pedagogice și practice la Catedra de Morfopatologie, una de mare prestigiu și cu tradiții

minunate. Elaborează, cu titlu de noutate absolută, un șir de metode (analiza ultravioletă, analiza fluorescență, metodologia fotocolor etc.) care evidențiază schimbările din țesuturi, imposibil de depistat anterior prin alte metode. Pentru studiul remarcabil în morfologia funcțională, histoenzimologie și ultrastructura sistemului vascular, în anul 1977, i se decernează, de rând cu savanții Vasile Anestiade și Sergiu Rusu, Premiul de Stat al RSSM în domeniul Științei și Tehnicii.

Activa deja de 24 ani la Catedra de Morfopatologie, era cunoscut și prețuit în rândul specialiștilor de profil. De aceea, desemnarea sa în funcția de șef al catedrei a fost una cât se poate de întemeiată.

În anul 1988 susține la Moscova cea de-a doua teză, cu tema „Morfologia funcțională a arterelor și ateroscleroza”. Din anul 1992, concomitent cu activitatea la catedră, efectuează cercetări și în calitate de șef al Laboratorului de Angiopatologie al Centrului Științific de Patologie al Academiei de Științe a Moldovei, iar din 2004 este vice-direktor al acestei structuri academice. Grație cercetărilor în domeniul morfopatologiei, în anul 1993, profesorul Eremia Zota este ales membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei.

O circumstanță benefică pentru savantul moldovean Eremia Zota o constituie prietenia sinceră, cordială, pe parcursul mai multor ani, cu academicianul Vladimir Nagornev, fondatorul mai multor direcții în patologia aterosclerozei experimentale, renumit cercetător din Federația Rusă. Această colaborare s-a soldat cu publicarea în anul 2008, în triumvirat cu academicianul Vasile Anestiade, a unei monografii de rezonanță, *Patomorfoza aterosclerozei*, apărută în limba rusă și înregistrată în același an la Congresul Internațional al Anatomopatologilor din Atena, ca piesă de patrimoniu în fondurile Academiei Elene.

Prin munca asiduă pe ogorul cercetărilor, m. c. Eremia Zota și-a demonstrat calitatea de fondator al direcțiilor științifice *morfologia aterosclerozei* și *reflecția angioimunologică*. A fost apreciată în mod deosebit culegerea sa de lucrări monografice *Aterogeneza (aspecte patobiologice)* (2001), lucrările *Ateroscleroza incipientă* (1991), precum și *Ateroscleroza (aspecte celulo-moleculare)* (1994). Pentru lucrarea *Ateroscleroza (aspecte patobiologice)* membrul corespondent Eremia Zota a fost decorat de către Prezidiul Academiei de Științe din Rusia cu premiul „A. I. Strukov”.

Dotat cadru didactic, își cizelează la nesfârșit prelegerile și lucrările de laborator, raportându-le la cele mai noi cercetări din domeniu. A făcut un șir de stagii de perfecționare în instituții de profil din Moscova, Sankt Petersburg, precum și în diferite centre din România. S-a afirmat ca autor de valoroase manuale pentru studenți, rezidenți și medici patologi: *Morfologie*

generală, Compendium atlas (1997), *General morfology: Compendium and atlas* (2004) și *Dicționar terminologic român-latin-rus de patologie generală* (1991). Manualul editat în anul 2004 a fost distins cu premiul Academiei de Științe a Moldovei.

A fost conducător a 10 teze de doctor și a unei teze de doctor habilitat în medicină.

Membrul corespondent Eremia Zota este și un practician de excepție, care a lucrat în funcție de medic anatomopatolog, șef al secției Morfopatologie a Spitalului Clinic Republican, desemnat ulterior specialist principal al Ministerului Sănătății, președinte al Societății Morfopatologilor, președinte al comisiei de atestare a medicilor patologi, președinte al Seminarului Republican științifico-practic de profil. Toate aceste funcții reclamă experiență, cunoștințe, consacrare. Ca specialist principal al Ministerului Sănătății, participă la elaborarea indicațiilor metodice și consultative, la întocmirea programelor și a planurilor naționale de perspectivă, la consolidarea serviciului anatomopatologic din Republica Moldova.

Pentru merite deosebite în activitatea multilaterală, profesorul universitar Eremia Zota a fost decorat cu ordinul „Gloria Muncii” și „Ordinul de Onoare”, cu Medalia „Dimitrie Cantemir”, i s-a conferit titlul onorific „Om Emerit al Republicii Moldova”.

Marea lui mândrie constituie familia, o veritabilă dinastie de medici. Soția Larisa este doctor în medicină, conferențiar, endocrinolog și diabetolog de prestigiu, nume bine cunoscut în instituțiile de profil din Europa și SUA. Feciorul mai mare, Eremei Zota, este și el conferențiar universitar, doctor în medicină, profilul neurologie, iar nora Natalia s-a afirmat ca neurolog practician. Mezinul Victor a mers pe urmele tatălui, este patolog, activează în Boston, SUA, iar soția lui, Tanuja, este profesor, specialist în neurologie la celebra Universitate Harvard, conducător al Laboratorului ce se ocupă cu Scleroza multiplă. Ei au doi copii gemeni – băiețel și fetiță. Spre marea satisfacție a bunicului, băiețelul poartă și el numele Eremei.

80 de ani! Vrednică vârstă, ar zice țărani noștri. E adevărat. Vrednicia vârstei reiese însă din vrednicia faptelor. Pentru că orice s-ar zice despre nedreptatea și strâmbătatea acestei lumi, o muncă făcută cu abnegație și talent, o viață trăită la intensitate maximă, cu neasemuită dăruire, dar și cu înțelepciune, dar și cu adevărată cinste omenească așa cum a trăit-o și o trăiește Ieremia Zota, nu poate să nu-și găsească onorurile și respectul semenilor, iar mai mult decât atât ce-și poate dori un OM?!

Acad. Ion TIGHINEANU
Acad. Boris GAINA
Dr. Leonid CHIȘLARU